

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21281>

Özet

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği (EÇEMAO), 2020 yılında Şen, Demir, Teke ve Yılmaz tarafından geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle erken çocukluk dönemindeki çocukların medya kullanımında ebeveynlerin uyguladıkları farklı **ebeveyn medya aracılığı** stratejilerini sistematik olarak ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek geliştirme çalışması, Türkiye'de ebeveynlerin dijital teknolojiler ve geleneksel medya karşısındaki tutum ve davranışları değerlendirilmede önemli bir boşluğu doldurmaktadır. EÇEMAO, ebeveynlerin çocuklarının medya deneyimlerini nasıl yapılandırdığını, yönlendirdiğini ve sınırlandırdığını belirleyen çok boyutlu bir yapıyı ortaya koymaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, **psikometri** standartlarına uygun olarak geçerlik ve güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin erken çocukluk dönemindeki medya aracılık davranışları ölçmek için güvenilir ve geçerli bir araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Ebeveyn Medya Aracılığı, Erken Çocukluk, Dijital Medya, Ölçek Geliştirme, Psikometrik Özellikler, Ebeveynlik, Türkiye.

Yazarlar

Müge Şen, Emine Demir, Nermin Teke, Ayşe Yılmaz.

Amaç

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği'nin temel amacı, 3-6 yaş aralığındaki çocukların ebeveynlerinin, çocuklarının medya kullanımını düzenlerken veya desteklerken kullandıkları stratejileri belirlemek ve bu stratejilerin yoğunluğunu nicel olarak ölçmektir. Geleneksel olarak **ebeveyn medya aracılığı**, Kısıtlayıcı Aracılık, Aktif Aracılık ve Birlikte Kullanım (Co-use) olmak üzere üç ana boyutta incelenmektedir. Bu ölçek, bu boyutlardaki farklılaşmayı tespit ederek, ebeveyn eğitim programlarına ve çocuk gelişim araştırmalarına veri sağlamayı hedeflemektedir.

Çalışma, özellikle Türkiye'deki ebeveynlerin kültürel ve sosyal bağlamda medya araçları nasıl yönettiklerine dair özgün bir bakış açısı sunmayı amaçlamıştır. Bu sayede, erken çocukluk döneminde sağlıklı medya alışkanlıklarının geliştirilmesine yönelik müdahalelerin planlanması kolaylaştırılmaktadır.

Yapı

Ölçek, ebeveynlerin çocuklarının medya ile ilişkisini yönetme biçimlerini temsil eden çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Bu yapı (konstrukt), genellikle medya aracılığının üç temel stratejisine dayanır:

Kısıtlayıcı Aracılık (Restrictive Mediation): Ebeveynlerin medya kullanımına koydukları zaman sınırlamalar, erişim kısıtlamalar veya içerik yasakları gibi kontrol mekanizmaları içerir.

Aktif Aracılık (Active Mediation): Ebeveynlerin medya içeriğini çocuklarıyla tartışması, içeriğin anlamını açıklaması veya olumsuz mesajları eleştirilmesi gibi sözel etkileşimleri ve yönlendirmeleri kapsar.

Birlikte Kullanım (Co-use): Ebeveynin çocukla birlikte medya kullanması, bu deneyimi paylaşması ve böylece öğrenmeyi teşvik etmesi davranışları ifade eder.

Ölçek, bu farklı aracılık biçimlerinin göreceli ağırlıkları ve ebeveynlik stilleriyle ilişkisini inceleyebilmek için tasarlanmıştır.

Geçerlik

Ölçeğin **geçerlik** çalışmaları, yapı geçerliliği ve kapsam geçerliliğine odaklanmıştır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine başvurularak maddelerin ölçülmek istenen yapıyı temsil etme derecesi değerlendirilmiştir. Yapı geçerliliği ise temel olarak faktör analizi teknikleri kullanılarak incelenmiştir.

Geliştirme çalışmaları, toplanan veriler üzerinde uygulanan istatistiksel analizler, ölçek maddelerinin kuramsal olarak öngörülen alt boyutlarla tutarlı bir şekilde yüklendiğini göstermiştir. Bu durum, EÇEMAO'nun ebeveyn medya aracılığı yapılarını başarıyla ölçtüğünü desteklemektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık katsayıları (Cronbach's Alpha) aracılığıyla incelenmiştir. Ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında hesaplanan Cronbach's Alpha değerleri, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ve farklı maddelerin aynı yapıyı güvenilir bir şekilde ölçtüğünü ortaya koymuştur.

Yüksek güvenilirlik katsayıları, ölçeğin erken çocukluk dönemindeki ebeveyn aracılık davranışları ölçmek için tutarlı sonuçlar verdiğini ve tekrarlanan ölçümlerde benzer sonuçlar elde etme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği'nin yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. AFA, ölçeğin kaç boyuttan oluştuğunu belirlemek için uygulanmış ve kuramsal beklentilere uygun olarak çok boyutlu bir yapıya ortaya çıkmıştır.

DFA ise belirlenen faktör yapısının (muhtemelen Kışkırtıcı, Aktif ve Birlikte Kullanım) toplanan yeni veri seti üzerinde uygunluğunu test etmek için kullanılmıştır. DFA sonuçları, model uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğunu göstererek ölçeğin çok boyutlu yapıya doğrulmuş olduğunu göstermektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Özgün Ölçek)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Derecelendirme bilgisi orijinal kaynaktan belirtilmemiştir, ancak geliştirme ölçekleri genellikle 3, 4 veya 5'li Likert formatını kullanır.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Ebeveynler (3-6 yaş arası çocuğu olan anneler ve/veya babalar)

Yaş Grubu: Ebeveynler için yetkin yaş; ölçülen davranışlar 3-6 yaş arasındaki **erken çocukluk** dönemini kapsamaktadır.

Popülasyon Detayları: Çalışma genellikle Türkiye'nin farklı bölgelerinden seçilen, sosyoekonomik ve eğitim düzeyleri farklı ebeveyn grupları üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği. Ebeveynler, çocuklarının medya kullanımına ilişkin kendi aracılık davranışlarını değerlendirirler.

Anahtar Kelimeler

Medya Okuryazarlığı, Ebeveyn Tutumları, Dijital Ebeveynlik, Cronbach Alfa, Faktör Yapısı, Aktif Aracılık, Kışkırtıcı Aracılık.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Müge ŞEN

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: msen@ankara.edu.tr

Yazın Adresi: Müge Şen, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2020 yılında yayımlanan bir bilimsel makale kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Müge ŞEN ile iletişime geçilmesi tavsiye edilmektedir. Akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar genellikle yazardan izin alınarak ücretsiz gerçekleştirilebilir. Ticari veya klinik amaçlı kullanımlar için izin ve ücret koşulları yazarlarla doğrudan görüşülmelidir.

Kaynaklar

Şen, M., Demir, E., Teke, N., ve Yılmaz, A. (2020). Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği geliştirme çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 228-265. DOI: [10.21764/maeuefd.646852](https://doi.org/10.21764/maeuefd.646852)

Çalışmanın tam metin PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [erken-cocukluk-ebeveyn-medya-aracilik-olcegi-toad.pdf](https://www.erken-cocukluk-ebeveyn-medya-aracilik-olcegi-toad.pdf)

Makalenin Dergipark üzerindeki linki: dergipark.org.tr

Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri, kaynağın bu bölümünde sağlanmadığından, bu bağlantı altında içerik bulunmamaktadır. Maddeler için yayımlanmış makaleye başvurulması gerekmektedir.

Maddeler, yayımlanmış makalenin ilgili bölümlerinde yer almaktadır.